

Pauna Na Mga Ambal Parti Ta Yi Na Libro Na *Tito*

Yi na libro pasulat Pablo para ki Tito na gadumala ta mga gatipon-tipon na gatuo naan ta pulo Creta. Bag-o gaumpisa Tito ta pagdumala ta mga gatuo, gaduma kanen daw gatabang ki Pablo ta pagsugid ta miad na balita. Tito an bakod gid iya na tabang ki Pablo daw masaligan kanen an ta mga ubra naan ta mga gatipon-tipon na gatuo naan ta lain-lain na mga lugar. Papabilin Pablo kanen an naan ta Creta na isya ta mga pulo naan ta Dagat Mediteraneo aged magdumala ta mga gatipon-tipon na gatuo. Ta yon man na timpo tama na mga Judio gaistar naan ta Creta.

Naan ta yi na libro may tallo na impurtanti na tupiko. Una na tupiko, pagpademdem Pablo ki Tito daw ino batasan na igo ta mga gapanguna ta mga gatipon-tipon na gatuo, labi en gid mga gapanguna ta mga gatuo naan ta Creta tak tama na mga gatuo naan ta Creta na iran na batasan ula pa gabag-o.

Pangarwa na tupiko, paglaygay Pablo ki Tito daw ino itudlo naan ta lain-lain na mga gatuo paryo ta mga manakem na mama, mga manakem na bai, mga batan-en na mama daw mga suguon.

Pangallo na tupiko, paglaygay Pablo ki Tito parti daw ino batasan na igo ta mga gatuo, labi en gid na dapat na pirmi danen an alisto na magbuat ta mga miad. Dapat man na dili danen an mag-ambal ta malain kuntra ta duma na mga itaw daw dili man manggulo.

Mga Tupiko Naan Ta Libro Na *Tito*

1. Pagpangamusta Pablo (1:1-4)
2. Ambal Pablo parti ta batasan na igo ta mga gapanguna ta mga gatipon-tipon na gatuo (1:5-16)
3. Ambal Pablo parti ta igo na tudlo (2:1-10)
4. Dayad kabebet-en ta Dyos daw gusto din na maluwas tanan na mga itaw (2:11-15)
5. Batasan na igo ta mga gatuo (3:1-11)
6. Katapusan na mga laygay (3:12-15)

Sulat Pablo Para Ki Tito

Pagpangamusta Pablo

1 ¹Yaken Pablo na manugsirbi na iya ta Dyos daw isya a man ta mga apustulis Jesu-Cristo. Ake na katengdanan magtabang ki

kyo na mga papili ta Dyos. Gatabang a ki kyo aged maglig-en pa gid inyo na pagtuo ki Cristo daw magdugang inyo na pag-intindi ta kamatuuran na tudlo para magsunod kaw pa gid

ta batasan na igo ta liag ta Dyos. ²Tenged nlanan ta en kamatuuran parti ta pagtuo ki Cristo, gasalig ki ta Dyos na may anen ki kabui na ula katapusan na iya na papangako alin pa ta una daw nlanan ta na kanen an ula gid gabula. ³Anduni, Dyos an na ate na manluluwas, papasugid din en naan ta mga itlaw kamatuuran an parti ta pagtuo ki Cristo tak abot en timpo na patirmino din. Papasugid din kamatuuran an paagi ta ake na pagsugid ta minsai na pasalig din ki yaken tenged ta ake na katengdanan na alin ki kanen.

⁴Gapangamusta a ki kaon Tito na pabilang ko na matuod ko na bata daw paryo ko man na gatuo.

Kabay pa na mabaton no mga kaayaran daw katawwayan na alin ta Dyos Amay daw alin ki Jesu-Cristo na ate na Manluluwas.

Batasan Na Igo Ta Mga Gapanguna Ta Mga Gatipon-tipon Na Gatuo

⁵Na galin a kan-o dyan ta Creta yan, pabilin ta kaw dyan aged tapuson no mga ubra na ula pa natapos daw paryo ta ambal ko ki kaon, naan ta tanan na banwa na may mga gatipon-tipon na mga gatuo magpili ka naan ki danen daw kino mga magpanguna.

⁶Daw kino pilien no na magpanguna, dapat dayad iya na batasan aged ula may masaway ki kanen. Dapat na isya nang iya na sawa daw ula duma na bai ta iya na kabui. Dapat na iya na mga bata mga gatuo man ki Cristo daw dayad iran na batasan na ula may

maambal na danen an gapagusto nang ta mga ubra na dili dayad o ula gapasakep ta iran na ginikanan. ⁷Impurtanti na dayad batasan ta itlaw na magpanguna ta mga gatipon-tipon na gatuo tak iya na ubra pasalig ta Dyos ki kanen. Gani, dapat kanen an dili itlaw na gusto na pirmi iya nang na liag masunod an. Dapat dili lipo iya na nakem, dili kanen an palainem, dili abtik lima din na maniro daw ula kanen gagamit ta malain na paagi aged makakwarta nang. ⁸Dapat na nalipay kanen an ta pagbaton ta mga itlaw na giling ta iya na balay, nalipay man ta pagbuat ta mga miad, malam kanen magpegeng ta iya na kaugalingen, matareng kanen an, iya na batasan igo ta itlaw na iya ta Dyos daw dili man kanen an madala ta iya na kaugalingen na liag. ⁹Dapat lig-en iya na pagpati ta miad na balita parti ki Cristo na pasugid ki kanen kan-o aged mapalig-en din nakem ta mga gatuo paagi ta igo na tudlo parti ta ate na papatian bilang mga gatuo ki Cristo daw masabat din man mga itlaw na gambal kuntra ta ate na papatian.

¹⁰Impurtanti gid na mga pilien no an na magpanguna may sarang ta pagsabat tak tama na mga gatuo dyan naan ta Creta na ula gapasakep naan ta mga may uturidad daw sikad mambal ta ula pulos. Tama man ki danen sikad manluko labi en gid mga gatuo na Judio na ta iran na pagpati mga dili-Judio na gatuo ki Cristo kinanglan magsunod ta mga

kaugalian ta mga Judio na impurtanti gid pagbuat an ta tanda naan ta lawa.* ¹¹Kinanglan na tapnaen no danen an na dili en magtudlo tak ta iran na pagtudlo ta dili matuod, may mga pamilya na gatalikod ta pagtuo ki Cristo. Iran na tuyo makagayya tak gagamit danen an ta malain na paagi aged makakwarta nang. ¹²Isya na taga-Creta na bantog na prupita anay pa sa may ambal parti ta malain na batasan ta mga taga-Creta. Ambal din, “Mga taga-Creta sikad magbula daw iran na batasan paryo ta pintas na mga ayep. Tamad danen an mag-ubra, piro daw uras ta kaan, iran laban.” ¹³Asta anduni matuod ambal an ta iran na prupita parti ta mga taga-Creta. Gani, ambalan no gid mga itlaw an na gatudlo ta dili matuod para magsunod danen ta igo na tudlo parti ta ate na papatian bilang mga gatuo ki Cristo. ¹⁴Ambalan no man danen an na dili en magpati ta mga isturya na imo-imo nang ta mga Judio daw mga sugo ta mga itlaw na dili miag na magpati ta kamatuuran parti ta pagtuo ki Cristo. ¹⁵Mga itlaw na gatuo daw limpyo iran na isip, tanan na betang pabilang danen na ‘limpyo’ na yon man dili bawal kan-enen o gamiten. Piro, mga itlaw na ubos mga malain naan ta iran na isip daw ula man gatuo, tanan na mga betang pabilang danen na ‘dili-limpyo’ na

yon man bawal kan-enen daw gamiten. Dili en danen an malam daw ino miad o malain daw ula danen nakunsinsya ta iran na mga buat na malain. ¹⁶Gambal danen an na gapati danen ta Dyos, piro papakita danen na iran na pagpati dili matuod tenged ta malain danen na mga buat. Malain gid iran na batasan daw ula danen gatuman ta Dyos daw ula man danen sarang na magbuat ta mga miad.

Ambal Pablo Parti Ta Igo Na Tudlo

2 ¹Tito, dapat na kaon yan dili magparyo ta mga itlaw na gatudlo ta dili igo. Padayon ka na magtudlo ta igo na tudlo parti ta ate na papatian bilang mga gatuo. ²Mga manakem na mama, tudluan no na dapat na danen an malam magdala ta iran na kaugalingen, pataa danen an ta mga itlaw, malam magpegeng ta iran na kaugalingen, lig-en iran na pagtuo, terek gid ta iran na tagipusuon iran na paggugma ta paryo danen na mga itlaw daw padayon man na tubangen danen maskin ino na mga kabellay na maagian danen.

³Iling man tan, tudluan no mga manakem na bai na dapat sunuron danen batasan na igo ta liag ta Dyos, dili danen pakalainan iran na duma, dili danen sikad minem ta bino daw danen an magtudlo ta mga miad. ⁴Daw iling tan na dayad iran na batasan, matudluan

***1:10** Tanda na pasambit naan ta birsikulo dyis, daw naan ta Inglis paumaw na ‘circumcision’. Pwidi nyo mabasa parti ta *tanda naan ta lawa* naan ta Mga Ambal Na Pasaysay.

danen mga bai na bata pa ki danen. Mga bai na bata pa dapat tudluan na magpalangga ta iran na sawa daw mga bata, ⁵magpegeng ta iran na kaugalingen, dili magbuat ta bisan ino na may masaway ki danen, mag-asikaso ta usto ta iran na pamilya, magbuat ta mga miad naan ta duma daw magpasakep naan ta iran na sawa. Dapat na dayad iran na batasan aged ula may mag-ambal ta malain kuntra ta miad na balita na alin ta Dyos.

⁶Iling man tan, tudluan no mga mama na batan-en na magpegeng ta iran na kaugalingen. ⁷Kaon yan, ambhigan no pirmi daw ino buaten no daw ambalen aged mga itlaw na gatuo magsunod ta dayad no na batasan. Dapat imo na pagtudlo terek ta imo na tagipusuon daw mag-ambal ka man ta dayad na pag-ambal na angay ta manugtudlo ta pulong ta Dyos. ⁸Dapat igo gid imo na tudlo na ula may masaway aged magayya mga itlaw na gakontra ta ate na tudlo tak ula danen an may maambal na malain kuntra ki kiten.

⁹Mga suguon an, tudluan no na dapat pirmi danen magpasakep ta iran na amo daw mag-ubra ta usto aged iran na amo malipay ta tanan na pabuat danen. Dapat na dili danen an magsabat-sabat ta iran na amo. ¹⁰Tudluan no man mga suguon na dili danen takawan iran na amo parti ta kwarta na pasalig ki danen. Dapat ipakita danen na masaligan danen an ta tanan danen na pabuat. Daw makita ta

mga itlaw na dayad iran na batasan, mga itlaw an mamati gid ta tudlo parti ta Dyos na ate na manluluwas.

Dayad Kabebet-en Ta Dyos Daw Gusto Din Na Maluwas Tanan Na Mga Itlaw

¹¹Mga gatuo an dapat dayad iran na batasan tak napakita en ta Dyos na dayad iya na kabebet-en paagi ta pagpadala din ki Cristo aged tanan na mga itlaw may upurtunidad na maluwas alin ta silot ta iran na mga sala. ¹²Tenged ta dayad din na kabebet-en, papaintindi din ki kiten na dapat dili ki magsunod ta malain na mga buat ta mga itlaw na ula gapati ki kanen daw dapat dili ki man magsunod ta ate na kaugalingen na liag na gadala ki kiten na magbuat ta sala. Papaintindi din man na dapat malam ki magpegeng ta ate na kaugalingen daw matareng ki ta tanan ta na buaten daw sunuron ta man batasan na liag ta Dyos. Dapat iling tan na dayad ate na batasan mintras na bui ki pa naan ta kalibutan i ¹³daw gatagad ki man ta sadya na adlaw na ate na palaeman na yon man adlaw na Jesu-Cristo na makagagaem na Dyos daw ate na manluluwas mabot na magpakita daw makala ta tanan daw kino gid kanen an. ¹⁴Kanen gaatag ta iya na kabui na napatay para ki kiten aged maglibri ki kiten alin ta pag-ulipen ta sala daw magkamang ta ate na mga sala

para buaten ki din na iya gid na mga itlaw na mag-andem gid na magbuat ta mga miad. ¹⁵Ake i na paambal ki kaon itudlo no naan ta mga gatuo dyan. Palig-enen no iran na nakem. Daw kino gabuat ta sala, ambalan no tak yon katengdanan no bilang gapanguna ki danen. Siguraduon no na ula itlaw na dili magsunod ta imo na ambal.

Batasan Na Igo Ta Mga Gatuo

3 ¹Ipademdem no ta mga gatuo dyan na dapat magpasakep danen an daw magtuman ta mga itlaw na gadumala naan ta iran na lugar daw mga may uturidad man. Dapat man na pirmi danen an alisto na magbuat ta mga miad. ²Ipademdem no man na dili danen an mag-ambal ta malain kuntra ta duma na mga itlaw daw dili man manggulo. Dapat dayad iran na ugali na langkaw iran na nakem daw miad man iran na kabebet-en naan ta tanan.

³Dapat iling tan na miad mga buaten an ta mga gatuo naan ta tanan tak kiten na mga gatuo paryo man ki danen kan-o na ula ki pa gatuo ki Cristo. Buang-buang ki kan-o daw ula ki man gatuman ta Dyos. Gapaluko ki man na magsunod ki ta dili igo na mga papatian. Ula ki sarang na magpegeng ta ate na kaugalingen para dili magbuat ta malain daw kasadyaan nang ate an na pangita pirmi. Paubos ta ate na uras ta pagbuat ta malain kuntra ta mga paryo ta na itlaw daw pag-inggit.

Gademet ki ta duma na mga itlaw daw pademetan ki man danen.

⁴Piro, bisan iling tan kiten i kan-o na ula ki pa gatuo, abot timpo na Dyos an na ate na manluluwas papakita din ki kiten na dayad iya na kabebet-en daw pagugma ki din ⁵paagi ta pagluwas din ki kiten alin ta silot ta ate na mga sala. Paluwas ki din tenged ta iya na kaluoy ki kiten, dili tenged ta ate na mga buat na miad.

Pakamang din ate na mga sala na paryo palimpyuan ki daw paagi ta Dyos Ispiritu Santo patagan ki ta bag-o na kabui na paryo natao ki isab daw pabag-o ki man na ate na batasan igo ta iya na liag.

⁶Sikad tama na mga kaayaran paatag din ki kiten paagi ta Dyos Ispiritu Santo na papadala din ki kiten tenged ki Jesu-Cristo na ate na Manluluwas. ⁷Iling tan tanan pabuat ta Dyos aged kiten i buaten din na iya na mga bata na yon man mabaton ta daw ino na pribiliyo na patagana din para ta iya na mga bata daw may pagsalig ki man na mabui ki ta ula katapusan. Iling tan ate na mabaton daw pagsalig tak pabuat ki din na kiten i matareng tenged ta dayad din na kabebet-en.

⁸Paambal ko i matuod daw liag ko na itudlo no pirmi ta usto naan ta mga itlaw dyan na gasalig ta Dyos aged naan gid ta iran na isip pagprusigir an danen ta pagbuat ta mga miad. Paambal ko i itudlo no tak miad gid para ta iran na kayaran.

⁹Dili ka maglabet ta mga itlaw na gadiskasay parti ta mga

kabuangan nang daw parti ta mga imo-imo na isturya na alin ta langkaw na mga listaan ta ngaran ta mga kaapuan anay pa sa, mga galalisay daw mga gadiskusyunay parti ta Mga Sinulat Moises. Mga diskusyon na iling tan ula pulos daw dili man makatabang ta mga itlaw. ¹⁰Bisan kino na kanen tenaan na mga paryo din na gatuo gabelagay, ambalan no. Daw nambalan no en kanen an ta darwa bisis piro ula man gyapon kanen an gapati, dili ka en magduma ki kanen ¹¹tak nlaman no na kanen an gatalikod ta igo na tudlo daw pirmi gabuat ta sala. Paagi ta iya na mga buat na sala napakita na kanen an dapat silutan.

Katapusan Na Mga Laygay

¹²Pailingen ko ki kaon Artemas, piro daw dili kanen an kadayon, Tiquico pailingen ko dyan. Bisan kino ki danen na pailingen ko, daw mabot dyan,

tingwaen no na miling ka ki yaken naan ta syudad Nicopolis tak gadisision a na naan a dya magtinir ta timpo ta tagtignaw.

¹³Daw malin dyan Zenas ya na abugado daw Apolos, tabangan no danen an daw ino iran na mga kinanglanan aged dili danen makulangan ta iran na pagbyai.

¹⁴Dapat ate na mga utod ki Cristo dyan pirmi magprusigir ta pagbuat ta mga miad para magtabang danen ta mga itlaw na gakinanglan gid daw dapat man danen an mga itlaw na matabyangen.

¹⁵Tanan na mga duma ko di gapangamusta ki kaon. Ipakamusta a no ta mga itlaw dyan na gapalangga ki kami na ate na mga utod ta pagtuo.

Kabay pa na kyo tanan, mabaton nyo mga kaayaran na alin ta Dyos.